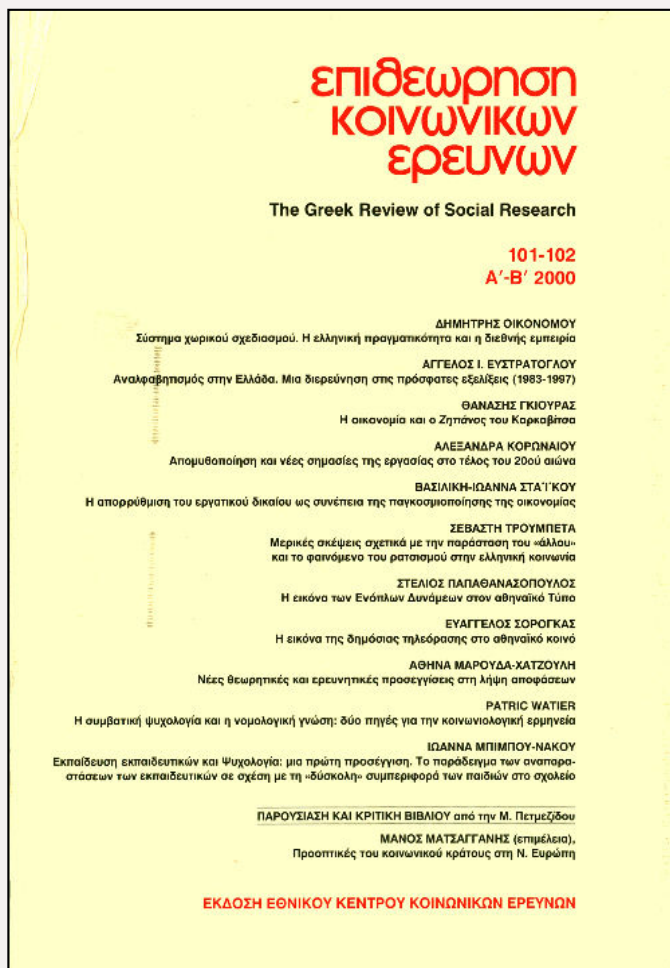

Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών

Τομ. 101, 2000

Η εικόνα της δημόσιας τηλεόρασης στο Αθηναϊκό κοινό

Σόρογκας Ευάγγελος Πανεπιστήμιο Αθηνών
<https://doi.org/10.12681/grsr.1001>

Copyright © 2000 Ευάγγελος Σόρογκας

To cite this article:

Σόρογκας, Ε. (2000). Η εικόνα της δημόσιας τηλεόρασης στο Αθηναϊκό κοινό. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 101(101-102), 211-226. doi:<https://doi.org/10.12681/grsr.1001>

Ευάγγελος Σόρογκας *

Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ ΣΤΟ ΑΘΗΝΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η μελέτη αυτή παρουσιάζει μια έρευνα που αποσκοπούσε να διερευνήσει σε ποιο βαθμό η αναδιάταξη της μορφής της ΕΡΤ (Οκτώβριος 1997) έγινε αντιληπτή από το αθηναϊκό κοινό εκείνη την περίοδο. Στην έρευνα αξιολογείται η δημόσια τηλεόραση από το κοινό, όπως και το νέο της πρόγραμμα. Το δείγμα της έρευνας αποτελείτο από 900 άτομα ηλικίας 15-56 ετών και πραγματοποιήθηκε την περίοδο 5-19 Ιανουαρίου του 1998. Στους στόχους της εντασσόταν η ανίχνευση του βαθμού ικανοποίησης από την αλλαγή της φυσιογνωμίας της ΕΡΤ, του βαθμού προτίμησης των καναλιών, του βαθμού ικανοποίησης του κοινωνικού ρόλου της δημόσιας τηλεόρασης, του βαθμού αποστροφής σε κανάλια και προτίμησης των κεντρικών δελτίων ειδήσεων από τα κανάλια.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η δεκαετία 1989-1999 χαρακτηρίζεται ως η δεκαετία της ιδιωτικής τηλεόρασης. Στα τέλη του 1989, με την εισχώρηση των ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών στα τηλεοπτικά δρώμενα της χώρα μας, καταργήθηκε το μονοπώλιο της κρατικής ραδιοτηλεόρασης στις ερτζιανές συχνότητες. Μπορεί οι επίσημες άδειες να μην έχουν ακόμη χορηγηθεί στους ιδιωτικούς σταθμούς,¹ αλλά κατά τη διάρκεια της δεκαετίας αυτής η κρατική τηλεόραση, η

* Λέκτορας στο Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης του Πανεπιστημίου Αθηνών.

1. Στο νόμο 2644 του 1998 (ΦΕΚ, αρ. φύλλου 233/13 Οκτωβρίου 1998), για την «παροχή συνδρομητικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών και συναφείς διατάξεις», εμπεριέχεται η μεταβατική διάταξη του άρθρου 17, σύμφωνα με το οποίο «οι τηλεοπτικοί σταθμοί περιφερειακής και τοπικής εμβέλειας που λειτουργούν κατά την έναρξη

Ελληνική Ραδιοφωνία και Τηλεόραση (ΕΡΤ), ήταν ο φορέας που υπέστη την τηλεοπτική απορρύθμιση, γνωρίζοντας σημαντική και ταχύτατη πτώση στην απήχυσή της με ό,τι αυτό συνεπάγεται στη θεαματικότητα και τους διαφημιστικούς πόρους.

Βασικός λόγος της ταχείας αυτής πτώσης-καθίζησης ήταν ο σφικτός της εναγκαλισμός με την εκάστοτε πολιτική εξουσία. Τούτο απεικονίζεται ανάγλυφα στην ταυτόχρονη αλλαγή των διευθυντικών στελεχών στα ανώτερα κλιμάκια της ΕΡΤ με την αλλαγή της κυβέρνησης. Η στενή σχέση του κρατικού ραδιοτηλεοπτικού φορέα με την πολιτική εξουσία είναι εμφανής όχι μόνον από τις συχνές και σχεδόν σε μόνιμη βάση κυβερνητικές παρεμβάσεις στις εκπομπές με πολιτικό και ενημερωτικό περιεχόμενο, αλλά και από τις αλλαγές των διευθυντικών στελεχών με την ανάρρηση στον υπουργικό θώκο του υπουργού για τα ραδιοτηλεοπτικά θέματα.²

Κοντολογίς, η εικόνα της κρατικής ραδιοτηλεόρασης στο ευρύ κοινό ήταν –και είναι– ότι η ΕΡΤ αποτελεί το μέσο προβολής των απόψεων και των επιλογών της εκάστοτε κυβέρνησης.³ Στις 20 Οκτωβρίου 1997, η ΕΡΤ δρομολογεί τη μεταβολή της φυσιογνωμίας της, αποσκοπώντας να επαναπροσελκύσει το τηλεοπτικό της κοινό. Στο παρόν κείμενο παρουσιάζουμε μια έρευνα που πραγματοποιήσαμε στην περιοχή της Αθήνας, προσπαθώντας να καταγράψουμε εάν και σε ποιο βαθμό η νέα μορφή της ΕΡΤ έγινε αντιληπτή από το αθηναϊκό κοινό.

ισχύος του παρόντος άρθρου και έχουν υποβάλει αίτηση για χορήγηση άδειας λειτουργίας ιδιωτικού τηλεοπτικού σταθμού....., θεωρούνται νομίμως λειτουργούντες», χωρίς αυτό να σημαίνει ότι οι σταθμοί αυτοί έχουν λάβει και επίσημη άδεια λειτουργίας.

2. Βλέπε Κομνηνού Μ., 1988, «Κριτικός λόγος ή κρίση του λόγου: Ερμηνεία για τη διαφορετική θεωρητική προσέγγιση των Μέσων Ενημέρωσης στη Δύση και την Ελλάδα», στο Λυριντζής Χ. και Κομνηνού Μ. (επ.), *Κοινωνία, εξουσία και ΜΜΕ*, Αθήνα, Παπαζήσης, σ. 361-4· Παπαθανασόπουλος Σ., 1993, *Απελευθερώνοντας την τηλεόραση*, Αθήνα, Καστανιώτης· Κόκκαλη Α., «Οι επιδράσεις της κρατικής τηλεόρασης στην εξέλιξη της ελληνικής κοινωνίας», στο Παναγιωτοπούλου Ρ. κ.ά. (επ.), 1998, *Η «κατασκευή» της πραγματικότητας και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης*, Αθήνα, Αλεξάνδρεια, σ. 136-149· Παναγιωτοπούλου Ρ., 1996, «Από το κρατικό μονοπώλιο στο ιδιωτικό ολιγοπώλιο και από τους πολίτες στους θεατές: Πρόσφατες εξελίξεις στο χώρο των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας», στο Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, *Θρία και σχέσεις δημοσίου και ιδιωτικού*, 5ο Επιστημονικό Συνέδριο 23-26 Νοεμβρίου 1994, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα, σ. 521-532.

3. Papathanassopoulos S., 1989, «Greece: Nothing is More Permanent than the Provisional», στο *Intermedia*, vol. 17, no 2, σ. 29-35.

2. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΡΑΤΙΚΗ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

Στις περισσότερες χώρες, η ιστορία των ραδιοτηλεοπτικών συστημάτων συνδέεται άμεσα με αυτήν των κρατικών τους ραδιοτηλεοπτικών φορέων, και η ΕΡΤ δεν αποτελεί εξαίρεση. Έτσι, η ΕΡΤ έχει επηρεαστεί από την πολιτικο-οικονομική συγκυρία της χώρας και θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι η πρόσφατη πολιτική ιστορία είναι έντονα αποτυπωμένη στον εθνικό μας ραδιοτηλεοπτικό φορέα. Όμως, η ΕΡΤ στις μέρες μας αντιμετωπίζει ένα αβέβαιο μέλλον, καθώς για κάποιους βρίσκεται σε δεινή θέση συγκρινόμενη με τις αντίστοιχες ευρωπαϊκές κρατικές τηλεοράσεις.

Τόσο η κρατική ραδιοφωνία όσο και η τηλεόραση στη χώρα μας έχουν ένα κοινό σημείο στην ιστορία τους: αναπτύχθηκαν σε περιόδους καταστολής του δημοκρατικού πολιτεύματος. Η επίσημη λειτουργία-ιστορία της αρχίζει με το νόμο 19 της 20ής Νοεμβρίου του 1935, αλλά η ραδιοφωνία αναπτύσσεται επί της δικτατορίας του Ιωάννη Μεταξά.⁴ Με την απελευθέρωση της χώρας από τη γερμανική κατοχή και με τη συντακτική πράξη 54 του 1945 δημιουργείται το Εθνικό Ίδρυμα Ραδιοφωνίας (ΕΙΡ). Το 1951, με το νόμο 1663 προβλέπεται η ίδρυση και η λειτουργία ραδιοτηλεοπτικών σταθμών των Ενόπλων Δυνάμεων. Δεκαεννέα χρόνια αργότερα (1970) προβλέπεται η συγκρότηση και λειτουργία της Υπηρεσίας Ενημερώσεως Ενόπλων Δυνάμεων (ΥΕΝΕΔ), αρμόδιας για τη λειτουργία και εγκατάσταση ραδιοτηλεοπτικών σταθμών.⁵ Συνεπώς, είχε τεθεί το πλαίσιο λειτουργίας για τη συγκρότηση και της κρατικής τηλεόρασης. Από τις αρχές της δεκαετίας του '60, ιδιώτες και υπάλληλοι της ραδιοφωνίας, ακόμη και η ΔΕΗ, πραγματοποιούν πειραματικές τηλεοπτικές εκπομπές.⁶ Όμως η τηλεόραση, όπως και το ραδιόφωνο, αρχίζει να αναπτύσσεται στη χώρα μας κατά τη διάρκεια της δικτατορίας των συνταγματαρχών. Προφανώς, οι τελευταίοι θεώρησαν τα ηλεκτρονικά μέσα ως τα πλέον αποδοτικά οχήματα για το «πέραςμα» της προπαγάνδας τους.⁷

4. Η λειτουργία του ραδιοφώνου στην Ελλάδα άρχισε το 1930, όταν με το νόμο 4551 του 1930 εκχωρήθηκε άδεια λειτουργίας και εκμετάλλευσης αναφορικά με τους «σταθμούς ραδιοφωνίας» στον ιδιώτη Εμμανουήλ Μαρκόπουλο. Στην περίοδο της γερμανικής κατοχής είναι αυτονόητο ότι η κρατική ραδιοφωνία υπέκειτο στον άμεσο έλεγχο των γερμανικών δυνάμεων. Βλέπε, σχετικά, Δαγτόγλου Π. Δ., 1976, *Ραδιοτηλεόρασις και Σύνταγμα*, Αθήνα, Σάκκουλας (2η έκδοση), σ. 15-16.

5. Στο ίδιο, σ. 16.

6. Κάργα Γ., 1986, *Τηλεόραση, θέσεις και καταθέσεις*, Αθήνα, Δωδώνη, σ. 11.

7. Papathanassopoulos S., 1989, «Greece: Nothing is More Permanent than the Provisional», στο *Intermedia*, No 2, σ. 29-34.

Έκτοτε η ιστορία της κρατικής τηλεόρασης είναι μάλλον γνωστή. Το ΕΙΡ μετονομάζεται σε Εθνικό Ίδρυμα Ραδιοφωνίας και Τηλεοράσεως (ΕΙΡΤ),⁸ απολαμβάνοντας τη μονοπωλιακή χρήση των ερτζιανών. Η διοίκηση του ΕΙΡΤ διοριζόταν απευθείας από την κυβέρνηση. Παράλληλα λειτουργεί ο σταθμός των Ενόπλων Δυνάμεων, της ΥΕΝΕΔ,⁹ η ύπαρξη του οποίου, όπως έχει σημειωθεί, αποτελεί μοναδική περίπτωση στα ραδιοτηλεοπτικά χρονικά της ευρωπαϊκής ραδιοτηλεόρασης.¹⁰

Με τη μεταπολίτευση και το νόμο 230 του 1975, το ΕΙΡΤ μετατρέπεται σε Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση (ΕΡΤ) με σκοπό την «ενημέρωση, την επιμόρφωση και την ψυχαγωγία του ελληνικού λαού».¹¹ Αν και προβλέπεται η συγχώνευση της ΕΡΤ με την ΥΕΝΕΔ μετά διετία, από την ισχύ του νόμου 230,¹² η συγχώνευση των δύο κρατικών ραδιοτηλεοπτικών φορέων συντελείται πολύ αργότερα (1982), με το νόμο 1288. Έτσι, η ΥΕΝΕΔ μετονομάζεται σε ΕΡΤ 2, αλλά διατηρεί για μια περίοδο πέντε ετών την αυτοτέλειά της.¹³

Με την εμφάνιση της ιδιωτικής ραδιοφωνίας, με το νόμο 1730 του 1987, αναδιαρθρώνεται εκ νέου η ΕΡΤ λόγω των τότε εξελίξεων. Η ΕΡΤ1 και η ΕΡΤ2 συγχωνεύονται σε ενιαίο φορέα, την ΕΡΤ ΑΕ, που λειτουργεί ως ανώνυμος εταιρεία, νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου. Η ΕΡΤ ελέγχεται και εποπτεύεται από το κράτος διαμέσου του υπουργού Προεδρίας της Κυβερνήσεως, έχει διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια και τελεί υπό κοινωνικό έλεγχο από την Αντιπροσωπευτική Συνέλευση Κοινωνικού Ελέγχου (ΑΣΚΕ) (άρθρα 1, παρ.1, και 3 του νόμου 1730). Η διάρθρωση της ΕΡΤ, με το νέο πλαίσιο, περιλαμβάνει τις παρακάτω Γενικές Διευθύνσεις: Ελληνική Τηλεόραση 1 (ΕΤ1), Ελληνική Τηλεόραση 2 (ΕΤ2), Ελληνική Ραδιοφωνία (ΕΡΑ, δηλ. 4 προγράμματα και περιφερειακούς

8. Με το νόμο 745 του 1970.

9. Σε αντιπαράθεση, ο νόμος 1633 του 1951 θεωρούσε σκοπό της ΥΕΝΕΔ την «διαφώτιση, ψυχαγωγία και εξύψωση εν γένει του μορφωτικού επιπέδου των Ενόπλων Δυνάμεων, εν πολέμω δε επιπροσθέτως και διά την τόνωση του φρονήματος του αγωνιζόμενου έθνους».

10. Παπαθανασόπουλος Σ., 1994, *Η τηλεόραση στον κόσμο*, Αθήνα, Παπαζήσης, σ. 246.

11. Πάντως με το νόμο 1288 του 1982 και το άρθρο 19 καταργήθηκε το ανταποδοτικό τέλος σε λογαριασμούς για αρδευτικούς σκοπούς καθώς και για οργανωμένες κτηνοτροφικές και πτηνοτροφικές μονάδες.

12. Βλέπε Μανθούλης Ρ., 1981, *Το κράτος της τηλεόρασης*, Αθήνα, Εξάντας.

13. Στην αποστρατικοποίηση του στρατιωτικού καναλιού κάποιο ρόλο έπαιξε και η ένταξη της Ελλάδος στην ΕΟΚ, καθώς ένα κανάλι της φυσιογνωμίας της ΥΕΝΕΔ θα αποτελούσε τουλάχιστον περίεργη και ίσως ανεπιθύμητη οντότητα. Βλέπε Καρζής Θ., 1981, *Η ελληνική τηλεόραση, προβλήματα και λύσεις*, Αθήνα, Κάκτος, σ. 49-51.

σταθμούς),¹⁴ Βορείου Ελλάδος (ΒΕ), στην οποία ανήκει το τρίτο κανάλι, η ΕΤ3,¹⁵ και Διοίκησης Διαχείρισης.¹⁶

Έκτοτε, οι διάφορες διοικήσεις της ΕΡΤ αναζητούν τη «θεραπεία» του οργανισμού. Στην πράξη όμως απομακρύνονται συνοδεύουσες τον υπουργό που τις διόρισε. Αποτέλεσμα αυτής της νοοτροπίας είναι η ΕΡΤ να αδυνατεί να έχει όχι μόνον μια μεσοπρόθεσμη, αλλά ούτε καν βραχυπρόθεσμη στρατηγική. Για παράδειγμα, επί διοικήσεως του κ. Βασίλη Σηλυβριδίου, που είχε διάρκεια δεκατέσσερις μήνες, προωθήθηκαν αλλαγές στο εσωτερικό του οργανισμού, έγινε προσπάθεια περιορισμού του κόστους των εξωτερικών παραγωγών,¹⁷ δόθηκε βαρύτητα στις αθλητικές μεταδόσεις και άρχισε να υλοποιείται σε πρώτη φάση η ενοποίηση των τμημάτων της ενημέρωσης και των αθλητικών εκπομπών. Με την αλλαγή του αρμόδιου υπουργού, άλλαξε ταυτόχρονα και η διοίκηση της ΕΡΤ. Η νέα διοίκηση υπό τον κ. Μιχάλη Βεργίτση, η θητεία της οποίας είχε διάρκεια μόλις έξι μήνες, προσπάθησε να παρουσιάσει ένα νέο πρόσωπο στην κρατική τηλεόραση (ανανέωση της ΕΤ2, βελτίωση του προγράμματος, αναμόρφωση της ΕΡΑ-4, εργασιακή ειρήνη). Χωρίς ακόμη να έχουν εμφανιστεί οι αλλαγές που δρομολογήθηκαν, ένδεκα μέλη της διοίκησης του φορέα αναγκάζονται σε παραίτηση, αφού και πάλι αλλάζει ο υπουργός.¹⁸

14. Σύμφωνα με τις αποφάσεις της διοίκησης της ΕΡΤ, η ΕΡΑ-1 αποτελεί το ενημερωτικό δίκτυο της ραδιοφωνίας, η ΕΡΑ-2 το ψυχαγωγικό με εμβόλιμες παρουσιάσεις ειδήσεων, η ΕΡΑ-4 το νεανικό δίκτυο με πολλές αθλητικές εκπομπές και η ΕΡΑ-3 μεταδίδει σοβαρή, κλασική μουσική. Η ΕΡΑ-5 απευθύνεται στους Έλληνες της διασποράς. Την άνοιξη του 1993, η ΕΡΑ-4 μετατράπηκε σε αθλητικό ραδιοφωνικό δίκτυο με το νέο όνομα ΕΡΑ-4/SPORT. Λειτουργεί βεβαίως και η ΕΡΑ-5 στα βραχέα που απευθύνεται στον απόδημο ελληνισμό.

15. Η ΕΤ3 θεωρείται το πιο αδικημένο κανάλι της κρατικής τηλεόρασης, καθώς λειτουργεί με παλαιό εξοπλισμό, ελάχιστο προσωπικό και ισχνότατο προϋπολογισμό. Στην ΕΤ3 υπάγεται και ο ραδιοφωνικός σταθμός της Μακεδονίας, με τρία προγράμματα, ένα στα μεσαία, ένα στα βραχέα και ένα στα FM. Καλύπτει το 75% της επικράτειας εκπέμποντας σήμα σε όλη τη Βόρειο Ελλάδα, στα νησιά του Αιγαίου και στην Αττική. Βλέπε το ρεπορτάζ «ΕΤ3, το μικρό-μεγάλο κανάλι του Βορρά», στο *Media View*, Οκτώβριος-Δεκέμβριος 1992, σ. 103-104.

16. Η εν λόγω εταιρεία αποτελείται από ένα πενταμελές διοικητικό συμβούλιο: ένα από τα μέλη της ορίζεται από τους εργαζόμενους, ο πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος της εταιρείας από τον υπουργό Προεδρίας και τα υπόλοιπα τρία από το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΡΤ ΑΕ.

17. Από 5 εκατ. δραχμές σε 2,5 εκατ. κατά μέσο όρο.

18. Η διοίκηση Βεργίτση είναι η δεύτερη από τις πλέον βραχύβιες διοικήσεις στην ιστορία της ΕΡΤ. Πρώτη ήταν, επί του πειράματος Λαλιώτη, η διοίκηση Κοντογιώργη με διακυβέρνηση από το ΠΑΣΟΚ, η θητεία της οποίας είχε διάρκεια περίπου 3 μήνες.

Το ίδιο συμβαίνει και αργότερα, με τη διοίκηση του κ. Ευγένιου Γιαννακόπουλου, με την αλλαγή ξανά του υπουργού.

Χαρακτηριστική εξαίρεση σε διάρκεια αποτελεί η τελευταία διοίκηση του προέδρου και διευθύνοντος συμβούλου κ. Παναγιώτη Παναγιώτου. Το 1997, λοιπόν, η θέση του προέδρου και διευθύνοντος συμβούλου προκηρύσσεται για πρώτη φορά με ανοικτό διαγωνισμό και τη θέση καταλαμβάνει ο κ. Παναγιώτου.¹⁹ Είναι γεγονός ότι, σε σύγκριση με τις άλλες, η διοίκησή του είναι η μακροβιότερη για τα δεδομένα της ΕΡΤ. Τουλάχιστον στην περίπτωση αυτή, οι κυβερνώντες δεν υιοθέτησαν την παραδοσιακή πρακτική του εφήμερου, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα στη διοίκηση να εκπονήσει και να θέσει σε εφαρμογή ένα επιχειρησιακό σχέδιο.

Η διοίκηση Παναγιώτου είχε –και έχει– να αντιμετωπίσει σημαντικά διαχειριστικά προβλήματα και, κυρίως, να αναβαθμίσει την εικόνα της ΕΡΤ στο ελληνικό κοινό. Τα διαχειριστικά προβλήματα είναι πολύ σημαντικά, απόρροια της πολύπαθης ιστορίας του φορέα. Για παράδειγμα, από το 1990 διαπιστώνονται σοβαρές αδυναμίες στην οργάνωση του οικονομικο-διαχειριστικού κυκλώματος και του συστήματος οικονομικού ελέγχου, αδυναμία συνεργασίας των διευθύνσεων, σοβαρές παραλείψεις κ.ο.κ..²⁰

Τα οικονομικά προβλήματα της ΕΡΤ είναι από τα πλέον ακανθώδη. Ο οργανισμός είναι υπερχρεωμένος σε επίπεδο χρεοκοπίας. Δεν είναι τυχαίο, άλλωστε, το γεγονός ότι η επιβίωση της ΕΡΤ συνδέεται με τις κατά καιρούς επιδοτήσεις, με τα δάνεια από ξένες τράπεζες με κρατική εγγύηση και με τις αυξήσεις του ανταποδοτικού τέλους ή εισφοράς, που πληρώνουν υποχρεωτικά όλοι μέσω των λογαριασμών του ηλεκτρικού ρεύματος. Στις 15 Σεπτεμβρίου 1998, η κυβέρνηση υπέγραψε το αποκαλούμενο «επιχειρησιακό σχέδιο για τον εκσυγχρονισμό» της ΕΡΤ, αποσκοπώντας στην αλλαγή της φυσιογνωμίας και του περιεχομένου των ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών, ώστε να ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ανάγκες, στην ορθολογικότερη οργανική διάταξη με το νέο οργανόγραμμα, στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας και στην αναπροσαρμογή του ανταποδοτικού τέλους.

19. Ο κ. Παναγιώτου ήδη κατείχε τη θέση του προέδρου και διευθύνοντος συμβούλου της ΕΡΤ από το 1995.

20. Βλέπε, επίσης, Λέανδρος Ν., 1996, «Κομματική χειραγώγηση και οικονομική χρεοκοπία: Η περίπτωση της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης στην Ελλάδα», στο Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, Όρια και σχέσεις δημοσίου και ιδιωτικού, 5ο Επιστημονικό Συνέδριο 23-26 Νοεμβρίου 1994, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα, σ. 553-568.

Στόχος είναι η ΕΡΤ να μπορεί να καλύψει τις οικονομικές υποχρεώσεις της, τρέχουσες και συσσωρευμένες, από το παρελθόν. Ακόμη, να εξασφαλίσει σημαντικούς πόρους για τη βελτίωση και ανάπτυξη των προγραμμάτων της και να ανταποκριθεί στις μεγάλες τεχνολογικές εξελίξεις του μέλλοντος. Για την επίτευξη αυτών των στόχων η ΕΡΤ οφείλει να υλοποιήσει ένα πρόγραμμα πρόωρης συνταξιοδότησης, να αξιοποιήσει καλύτερα το προσωπικό της, να κάνει πιο αποτελεσματική την οργάνωση και λειτουργία του φορέα και να αυξήσει ή να πολλαπλασιάσει τα διαφημιστικά της έσοδα.²¹

Για να πραγματοποιηθούν τα παραπάνω βασικά, προαπαιτούμενο είναι η ΕΡΤ να διευρύνει τη θεαματικότητά της στο ελληνικό κοινό, να αιτιολογήσει, με άλλα λόγια, την ύπαρξή της και, κυρίως, να βελτιώσει τη δημόσια εικόνα της. Γεγονός είναι ότι η θεαματικότητα των κρατικών καναλιών έχει καταβαρυνθεί σοβαρότατα, κάθετα κυριολεκτικά υπέστη καθίζηση, κατά την τελευταία οκταετία. Από το 62% που αποσπούσε η ΕΡΤ το 1989, πριν την είσοδο της ιδιωτικής τηλεόρασης, έφτασε στο 8,6% το 1997.

Στις 20 Οκτωβρίου του 1997 η διοίκηση της ΕΡΤ έλαβε μια τολμηρή, αν όχι αναγκαία, απόφαση. Άλλαξε τη φυσιογνωμία και το προφίλ των δύο βασικών της καναλιών. Η ΕΤ1 μετετράπηκε σε κανάλι ψυχαγωγικού περιεχομένου και η ΕΤ2 άλλαξε το όνομά της σε Νέα Ελληνική Τηλεόραση (NET) και το προφίλ της σε ενημερωτικό κανάλι.²² Η ΕΤ1 περιόρισε τα προγράμματα ενημέρωσης σε 23%, ενώ σημαντικά ποσοστά κατέλαβαν οι ταινίες (16,5%), οι σειρές (12,9%), τα παιδικά (10,8%), τα αθλητικά (14%) και οι εκπομπές τέχνης και πολιτισμού (12,2%). Αντίστοιχα, στη NET, τα προγράμματα ενημέρωσης κατέλαβαν το 72,7%, με μόνα αξιοσημείωτα ποσοστά των προγραμμάτων τέχνης και πολιτισμού (9,3%) και κινηματογράφου (9,8%).²³ Πρόκειται, όπως παρατηρεί στην ετήσια ανασκόπηση της η AGB Hellas, για τη μεγαλύτερη αλλαγή ως προς τη φυσιογνωμία των τηλεοπτικών σταθμών στην τηλεοπτική περίοδο 1997/1998.²⁴ Γεγονός είναι ότι η μεταβολή αυτή οδήγησε την ΕΤ1 στην ανάδειξη δύο επιτυχιών

21. *Καθημερινή*, «Η αισιόδοξη ΕΡΤ», 16 Σεπτεμβρίου 1998, σ. 13.

22. Στην πράξη είναι η ΕΤ1 που άλλαξε, αφού το πρόγραμμα της ΕΤ1 εκπέμπεται και πραγματοποιείται στο κτήριο της Κατεχάκη και της NET στο ραδιομέγαρο της Μεσογείων. Στις συχνότητες όμως, η ΕΤ1 παρέμεινε ως είχε και στη θέση της ΕΤ2 εμφανίζεται η NET.

23. AGB Hellas, 1998, *TV Yearbook 98/97*, Αθήνα, σ. 36-37.

24. AGB Hellas, 1998, *ό.π.*, σ. 12.

στο ψυχαγωγικό της πρόγραμμα: *Η Αγάπη άργησε μια μέρα και Αθήνα-Θεσσαλονίκη*. Όπως παρατηρεί η AGB Hellas, η NET επικεντρώθηκε σε ενημερωτικά προγράμματα και ντοκιμαντέρ, κατηγορίες προγράμματος οι οποίες κατέλαβαν με επιτυχία το μεγαλύτερο μέρος του τηλεοπτικού της χρόνου.

Εξίσου ενδιαφέρον είναι το γεγονός ότι, παρά τις διάφορες επικρίσεις, η τηλεθέαση των δύο καναλιών αυξήθηκε, όπως πιστοποιούν τα στοιχεία τηλεθέασης της AGB Hellas (Πίνακας 1), και ενδεχομένως η EPT στην περίοδο αυτή να είναι ο μοναδικός κρατικός φορέας στην Ευρώπη που παρουσίασε ανάκαμψη. Ωστόσο, παρά την άνοδο, η τηλεθέαση που πετυχαίνουν συνολικά τα δύο κανάλια της κρατικής τηλεόρασης παραμένει από τις χαμηλότερες σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ωστόσο, η νέα φυσιογνωμία της EPT έχει θεωρηθεί ότι αποτελεί μια σημαντική προσπάθειά της να αναβαθμίσει την εικόνα της στο ελληνικό κοινό.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Η διαχρονική εξέλιξη της μέσης θεαματικότητας των καναλιών της EPT (1989-1997)

Κανάλια	1989 *	1989**	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997***
ET1	37,3	21,1	19,7	14,0	10,5	7,9	5,9	4,6	4,9	4,5
ET2	24,3	12,6	8,7	6,9	5,9	5,3	4,2	3,3	3,4	3,7

Οκτώβριος 1997-Ιούνιος 1998

Κανάλια	10/1997	11/1997	12/1997	1/1998	2/1998	3/1998	4/1998	5/1998	6/1998
ET1	4,7	5,8	5,1	4,4	5,1	5,5	6,2	5,8	11,4
ET2/NET	3,9	3,3	3,1	2,2	3,0	3,0	3,4	3,4	4,5

* Πριν την είσοδο των ιδιωτικών καναλιών.

** Μετά την είσοδο των ιδιωτικών καναλιών.

*** Στις 20 Οκτωβρίου 1997 η ET2 άλλαξε το όνομά της σε NET.

Πηγή: Με βάση τα στοιχεία της AGB Hellas.

3. Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ EPT ΣΤΟ ΑΘΗΝΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟ

Σε ποιο βαθμό όμως η κρατική τηλεόραση με τις πρωτοβουλίες της έχει αλλάξει τη δημόσια εικόνα της; Συνεχίζει να θεωρείται φερέφωνο του κράτους, φορέας χωρίς δυνατότητα να προσφέρει τίποτε το ουσιαστικό στον Έλληνα πολίτη; Επιτελεί τελικά τον κοινωνικό της ρόλο; Είναι αξιοσημείωτο ότι οι ιθύνοντες της EPT, πριν τις αλλαγές στη φυσιογνω-

μία των καναλιών της, προσπάθησαν να αλλάξουν μέσα από κείμενα, συνεντεύξεις, ομιλίες και διαφημιστικές καταχωρίσεις τη βασική της εικόνα. Από το 1996 κάνουν προσπάθειες η ΕΡΤ να μην καλείται κρατική τηλεόραση, που λίγο-πολύ υπενθυμίζει το πολύπαθο και κρατικοδίαιτο παρελθόν της, αλλά δημόσια τηλεόραση, που προασπίζεται το εθνικό και κοινωνικό συμφέρον, την ελληνική πολιτισμική κληρονομιά και την παροχή στο κοινό ποιοτικής και όχι δραματοποιημένης ενημέρωσης.²⁵ Προφανώς, αυτή τη νέα προσπάθεια σηματοδοτεί και η προσθήκη «Νέα» στο γενικό τίτλο «Ελληνική Τηλεόραση».

Η έρευνα στόχευε να διερευνήσει σε ποιο βαθμό αυτή η προσπάθεια έγινε αντιληπτή από το τηλεοπτικό κοινό. Πρόκειται για έρευνα αντίληψης του κοινού (perceptual study) που συνήθως πραγματοποιούν οι σταθμοί για να διερευνήσουν-αξιολογήσουν τόσο την πορεία τους όσο και την ορθότητα των επιλογών τους. Ευρύτερος στόχος μας, επίσης, ήταν μέσω της έρευνας να ανιχνεύσουμε σε ποιο βαθμό το νέο πρόγραμμα της δημόσιας τηλεόρασης έχει γίνει κατανοητό από το κοινό και πώς αυτό το αξιολογεί.

Οι έρευνες αυτές είναι απαραίτητες, αν και σπανίως πραγματοποιούνται στη χώρα μας, διότι αποτελούν ένα είδος «πρόγνωσης» διαφόρων λανθασμένων κινήσεων ή άλλων λαθών. Για να χρησιμοποιήσουμε μια παρομοίωση από την ιατρική, αν τα πρώτα συμπτώματα μιας σοβαρής ασθένειας δε διαγνωστούν έγκαιρα και έγκυρα, είναι πολύ πιθανόν η ασθένεια αυτή να εξελιχθεί σε πολύ επικίνδυνη, αν όχι θανατηφόρος, για τον πάσχοντα. Αν στο εξωτερικό, και ιδίως στις ΗΠΑ, τέτοιες έρευνες πραγματοποιούνται μόνο με αφορμή την αλλαγή του παρουσιαστή του κεντρικού δελτίου ειδήσεων, γίνεται απόλυτα αντιληπτό το πόσο σημαντικές είναι όταν πρόκειται για την αναδιάρθρωση της φυσιογνωμίας ενός ολόκληρου σταθμού.

Οι μελέτες που εστιάζουν στην εικόνα –στο εξωτερικό– συνήθως βασίζονται σε ένα δείγμα της τάξης των 300 ή περισσότερων ατόμων που, βεβαίως, ορίζεται με γνώμονα τις αλλαγές στις οποίες έχει προβεί ο κάθε

25. Για το εν λόγω θέμα ο πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος της ΕΡΤ, κ. Παναγιώτης Παναγιώτου, γράφει: «Η πιο χαρακτηριστική, ίσως, αποτύπωση της επί πολλά έτη στρεβλής εικόνας για το ρόλο της ΕΡΤ υπήρξε ο χαρακτηρισμός της ως “κρατικής τηλεόρασης”. Ο όρος αυτός εξέφραζε την κοινή συνείδηση των πολιτών, αλλά (δυστυχώς) εν πολλοίς και την άποψη/βούληση της εκτελεστικής εξουσίας, για την οποία ο δημόσιος ραδιοτηλεοπτικός φορέας δεν ήταν παρά ενεργούμενο στα χέρια της εκάστοτε κυβέρνησης...». Βλέπε Παναγιώτου Π., 1998, «Η δημόσια τηλεόραση σήμερα», στο *Έκφραση*, Νοέμβριος, σ. 44-45.

σταθμός.²⁶ Το δικό μας δείγμα κάλυπτε έναν αριθμό 900 ατόμων ηλικίας 15-56 ετών και άνω και η έρευνα πραγματοποιήθηκε την περίοδο 5-19 Ιανουαρίου του 1998. Διεξήχθη από τους φοιτητές του Τμήματος Επικοινωνίας και ΜΜΕ, του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, με τη βοήθεια ερωτηματολογίου. Η δειγματοληψία έγινε με τυχαία στρωματοποίηση, με τη μέθοδο προσωπικών συνεντεύξεων σε δημόσιους χώρους στο κέντρο και στην ευρύτερη περιοχή των Αθηνών.²⁷

Θα πρέπει εδώ να διευκρινίσουμε ότι για την έρευνα το χρονικό διάστημα που επιλέχθηκε ήταν περίπου δύο μήνες μετά τις αλλαγές που συντελέστηκαν στη δημόσια τηλεόραση, έτσι ώστε το κοινό να ήταν σε θέση να έχει κάποια άποψη για αυτές. Επιπροσθέτως, επειδή επρόκειτο για ευρεία αλλαγή, στόχος μας ήταν να ανιχνεύσουμε τις αυθόρμητες αντιδράσεις του κοινού των Αθηνών, παρά να προσφύγουμε στη μέθοδο της «πόρτας με πόρτα». Και ακόμη, επειδή αναζητούσαμε να εντοπίσουμε εάν οι αλλαγές στα κανάλια της ΕΡΤ είχαν γίνει αντιληπτές, τα ερωτήματα της δημοσκοπήσης αφορούσαν όλα τα κανάλια, αν και σε μερικά σημεία επικεντρώνονταν στην ΕΡΤ.

Τα ερωτήματα που τέθηκαν είχαν τους παρακάτω άξονες:

1. *Βαθμός ικανοποίησης από την αλλαγή της φυσιογνωμίας της ΕΡΤ.*
2. *Βαθμός προτίμησης των καναλιών.*
3. *Βαθμός αποδοχής του κοινωνικού ρόλου της δημόσιας τηλεόρασης.*

26. Carrol R. L. and Davis D. M., 1993, *Electronic Media Programming, Strategies and Decision Making*, New York, McGraw-Hill, Inc, σ. 152-154.

27. Πιο συγκεκριμένα: Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε δημόσιους χώρους σε περιοχές του λεκανοπεδίου της Αττικής την περίοδο 5 έως και 19 Ιανουαρίου 1998, σε δείγμα 900 ατόμων, ηλικίας 15-56 ετών και άνω. Από αυτά τα άτομα, 429 ήταν άνδρες και 471 γυναίκες. Η έρευνα έγινε με ερωτηματολόγιο, το δείγμα της έρευνας ήταν τυχαίο, σταθμισμένο, αντιπροσωπευτικό σύμφωνα με τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας Ελλάδος από την απογραφή του 1991. Οι περιοχές που καλύφθηκαν ήταν: Αθήνα-Κέντρο, δηλαδή η περιοχή του Δήμου Αθηναίων (Αμπελόκηποι, Ελληνοχωρών, Γκύζη, Εξάρχεια, Κυψέλη, Πατήσια, Αχαρνών, Παγκράτι, Κουκάκι, Πετράλωνα, Κολωνός, Περισσός, Ν. Φιλοθέη) με 297 άτομα (33% του δείγματος), ο Δήμος του Πειραιά με 135 άτομα (15% του δείγματος), οι βόρειες περιοχές των Αθηνών (Δήμοι Αγίας Παρασκευής, Αμαρουσίου, Ηρακλείου, Κηφισιάς, Χαλανδρίου, Χολαργού, Παπάγου, Γαλατσίου, Πεντέλης, Βριλησίων και Πεύκης) με 135 άτομα (15% του δείγματος), οι νότιες περιοχές των Αθηνών (Δήμοι Αλίμου, Αργυρούπολης, Γλυφάδας, Δάφνης, Ηλιούπολης, Καλλιθέας, Ν. Σμύρνης, Π. Φαλήρου, Αγ. Δημητρίου, Ταύρου, Βύρωνος, Ζωγράφου και Ελληνικού) με 198 άτομα (22% του δείγματος) και οι δυτικές περιοχές των Αθηνών (οι Δήμοι Περιστερίου, Αιγάλεω, Χαϊδαρίου, Αγ. Αναργύρων, Νέας Φιλαδέλφειας) με 135 (15% του δείγματος). Τα ποσοστά είναι επί των 900 ατόμων που δέχτηκαν να απαντήσουν στην έρευνα.

4. Βαθμός αποστροφής σε κανάλια.

5. Βαθμός προτίμησης των κεντρικών δελτίων ειδήσεων από τα κανάλια.

Από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων διαφάνηκε ότι το κοινό εμφανίζει μια τάση ικανοποίησης από τη νέα φυσιογνωμία της δημόσιας τηλεόρασης, καθώς 60% απάντησαν θετικά για την ET1 και 58% για τη NET. Όσον αφορά τα δύο φύλα, μεγαλύτερη ικανοποίηση έδειξαν οι γυναίκες, πράγμα που πιστοποιούν, ιδίως για την ET1, και τα στοιχεία τηλεθέασης. Όσον αφορά τις ηλικιακές διαβαθμίσεις, όπως ήταν αναμενόμενο, υψηλότερο βαθμό προτίμησης δείχνουν οι μεγαλύτερες ηλικίες, με τη NET να υπερτερεί έναντι της ET1 στους νέους 15-25 ετών και στις ηλικίες 41-55 ετών (Πίνακας 2).

Όσον αφορά το βαθμό προτίμησης των καναλιών, οι απαντήσεις ήταν ανάλογες με τα στοιχεία τηλεθέασης, όπου σαφώς υπερτερούν τα ιδιωτικά κανάλια, Mega, Antenna και ΣΚΑΪ, που κατέχουν τις τρεις πρώτες θέσεις. Η NET κατέχει την τέταρτη, ενώ η ET1 την έκτη θέση [Πίνακας 3 (3.1)]. Αξίζει να σημειωθεί ότι η κατάταξη στην τέταρτη θέση της NET, ιδίως από τους άνδρες, υποδηλώνει τη θετική εικόνα για το σταθμό και προφανώς οφείλεται στο γεγονός ότι το κανάλι αυτό προσανατολίζεται στα ενημερωτικά προγράμματα και τα ντοκιμαντέρ, που προσελκύουν σαφώς τον ανδρικό πληθυσμό. Προφανώς στο σημείο αυτό υπάρχει μια ακόμη διάσταση ανάμεσα στο τι δηλώνουν οι τηλεθεατές ότι θα ήθελαν να παρακολουθήσουν και στο τι πράγματι παρακολουθούν, αφού, σύμφωνα με τα στοιχεία τηλεθέασης, τα ενημερωτικά προγράμματα και ιδίως τα ντοκιμαντέρ προσελκύουν εξαιρετικά χαμηλά ποσοστά.²⁸

Στο ερώτημα σε ποια κανάλια δίνουν προτεραιότητα για να παρακολουθήσουν τα προγράμματά τους, τα αποτελέσματα της έρευνας είναι ενθαρρυντικά για την EPT. Η ET1 στον ανδρικό πληθυσμό, σύμφωνα με τις απαντήσεις, κατατάσσεται δεύτερη στην επιλογή «προτεραιότητα» μετά το Mega Channel. Στις γυναίκες η ET1 είναι τρίτο κανάλι στην αρχι-

28. Βλέπε, σχετικά, Παπαθανασόπουλος Σ., 2000, *Η τηλεόραση και το κοινό της*, Αθήνα, Καστανιώτης, κεφάλαιο τέταρτο. Επίσης, για τα προβλήματα στις δημοσκοπήσεις, βλ. Κυριαζή Ν., 1998, *Η κοινωνιολογική έρευνα, κριτική επισκόπηση των μεθόδων των τεχνικών*, Αθήνα, Ελληνικές Επιστημονικές Εκδόσεις, σ. 121-131· Λαμπίρη-Δημάκη Ι. και Κελεπέρης Χ., 1995, *Κοινωνικές έρευνες με στατιστικές μεθόδους*, Αθήνα, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σ. 98-100, και Σπουδαστήριο Κοινωνιολογίας ΠΑΣΠΕ, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (γενική εποπτεία Β. Φίλιας), 1998, *Εισαγωγή στη μεθοδολογία και τις τεχνικές των κοινωνικών ερευνών*, Αθήνα, Gutenberg, σ. 369-394.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Βαθμός ικανοποίησης από την αλλαγή της φυσιογνωμίας της EPT

A) Ερώτηση: Είστε ικανοποιημένος/η από την ET1;

B) Ερώτηση: Είστε ικανοποιημένος/η από τη NET;

Σε ποσοστά (%) επί των απαντήσεων

Απαντήσεις	ET1	NET
Πολύ	14,8	17,9
Αρκετά	45,5	40,3
Λίγο	26,6	24,1
Καθόλου	13,1	17,7
Σύνολο	100,0	100,0

Απαντήσεις	ET1	Άνδρες	Γυναίκες	15-25	26-40	41-55	56+
Πολύ	14,8	14,2	15,4	9,7	10,4	17,3	22,9
Αρκετά	45,5	43,3	47,6	43,5	47,8	46,8	42,7
Λίγο	26,6	29,1	24,5	29,1	24,7	28,2	25,2
Καθόλου	13,1	13,4	12,5	17,7	17,1	7,7	9,2
Σύνολο	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Απαντήσεις	NET	Άνδρες	Γυναίκες	15-25	26-40	41-55	56+
Πολύ	17,9	19,5	16,4	17,9	13,8	21,8	18,7
Αρκετά	40,3	37,9	42,4	30,9	39,8	40,4	49,3
Λίγο	24,1	28,1	20,6	29,2	28,2	23,7	15,3
Καθόλου	17,7	14,5	20,6	22,0	18,2	14,1	16,7
Σύνολο	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

κή επιλογή με πρώτο τον Antenna. Τα δύο κανάλια της EPT, ο Antenna και ο ΣΚΑΪ αποτελούν τις πρώτες τρεις επιλογές των πιο ηλικιωμένων τηλεθεατών, ενώ το Mega και το Star προτιμώνται περισσότερο από τους νεαρούς τηλεθεατές. Ωστόσο, δε θα πρέπει να μας διαφύγει η απόκλιση που υπάρχει ανάμεσα στη δήλωση και στην πραγματική συμπεριφορά.

Χρησιμοποιώντας τη μέθοδο των επτά επιλογών (cumulative of seven multiple choices), όπου λαμβάνεται υπόψη το ζάπινγκ σε όλες τις επιλογές, η ET1 κατέχει την τρίτη θέση και η NET την πέμπτη. Το Mega και ο Antenna την πρώτη και τη δεύτερη θέση αντίστοιχα. Η κατάταξη της ET1 στην τρίτη θέση στις πολλαπλές επιλογές, αμέσως μετά από τα δύο μεγαλύτερα σε τηλεθέαση κανάλια της χώρας, αποτελεί μία ακόμη ένδειξη της αναβαθμισμένης εικόνας της ή της υποβάθμισης της ποιότητας της ιδιωτικής τηλεόρασης [Πίνακας 3 (3.2)].

Όσον αφορά το βαθμό στον οποίο η EPT εκπληρώνει τον δημόσιο-κοινωνικό της ρόλο, σχεδόν το ήμισυ των ερωτηθέντων (49,3%) απάντησε καταφατικά, με τις γυναίκες να εκφράζονται περισσότερο θετικά από

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Βαθμός προτίμησης των καναλιών

3.1: Ερώτηση: Ποια κανάλια παρακολουθείτε περισσότερο;

Σε ποσοστά (%) επί των απαντήσεων

Κανάλι	Σύνολο	Ανδρες	Γυναίκες
ET1	6,9	7,4	6,4
NET	8,2	10,3	6,4
MEGA	38,4	31,6	44,6
ANTENNA	24,2	23,4	24,8
STAR	9,5	13,5	6,1
ΣΚΑΪ	8,4	7,4	9,2
Άλλα	4,4	6,4	2,5
Σύνολο	100,0	100,0	100,0

3.2: Ερώτηση: Ποια κανάλια επιλέγετε να δείτε;

Κανάλι	1η επιλογή							7 επιλογές
	Σύνολο	Ανδρες	Γυναίκες	15-25	26-40	41-55	56+	
ET1	21,2	26,6	16,3	11,9	21,4	26,8	23,3	96,5
NET	5,5	7,0	4,2	4,0	1,1	6,4	12,0	94,6
MEGA	34,9	28,7	40,7	46,8	44,0	28,7	18,0	97,5
ANTENNA	20,2	18,2	22,1	15,1	15,9	21,7	29,3	94,3
STAR	7,4	9,8	5,1	14,3	9,3	3,8	3,0	93,5
ΣΚΑΪ	8,0	5,9	9,9	1,6	4,9	11,5	14,3	92,8
Άλλα	2,8	3,8	1,2	6,3	3,4	1,1	0,1	
Σύνολο	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	

τους άνδρες. Τα νεαρά άτομα όμως, και σε αντίθεση με τους πιο ηλικιωμένους, δηλώνουν λιγότερο ικανοποιημένα από τον δημόσιο και κοινωνικό ρόλο της δημόσιας τηλεόρασης [Πίνακας 4 (4.1)]. Στο ερώτημά μας εάν η EPT αξίζει την καταβολή της ανταποδοτικής εισφοράς, το 62% των ερωτηθέντων απάντησε καταφατικά. Ωστόσο, το πιο ενδιαφέρον στοιχείο, το οποίο συνδέεται άμεσα με το μέλλον της, είναι ότι το 69,5% των ερωτηθέντων ηλικίας 15-25 ετών απάντησε ότι αξίζει στην EPT να της πληρώνει το κοινό την ανταποδοτική εισφορά [Πίνακας 4 (4.2)].

Όσον αφορά το βαθμό αποστροφής στα κανάλια, χρησιμοποιήσαμε και πάλι τη μέθοδο των επτά πολλαπλών επιλογών και το ερώτημα που θέσαμε ήταν «ποιο κανάλι δε θα θέλατε με τίποτα να κλείσει». Στην πρώτη επιλογή η ET1 κατέχει τη δεύτερη θέση και η NET την τέταρτη. Αντίστοιχα είναι τα αποτελέσματα στις επτά επιλογές. Τα αποτελέσματα αυτά είναι προφανώς ενθαρρυντικά για την εικόνα των καναλιών της EPT, που μπορεί να μην κατέχουν τις πρώτες θέσεις, αλλά σαφέστατα

καταδεικνύουν ότι το κοινό όχι μόνο σέβεται και εκτιμά τη δημόσια τηλεόραση, αλλά και τη θεωρεί αναγκαία για τη λειτουργία του πεδίου. Η μη κατάργηση της ET1 είναι για τους άνδρες πρώτη επιλογή, ενώ για τις γυναίκες τρίτη. Οι τηλεθεατές μεγαλύτερης ηλικίας εμφανίζονται και πάλι οι κυριότεροι υποστηρικτές της δημόσιας τηλεόρασης, ενδεχομένως επειδή είναι και οι πλέον τακτικοί τηλεθεατές και έχουν πιο σφαιρική γνώμη για τις τηλεοπτικές προσφορές. Δεν πρέπει πάντως να μας διαφεύγουν τα μικρά ποσοστά για τη NET που δείχνουν πιθανόν δύο τάσεις: Η πρώτη είναι ότι οι αλλαγές στη NET δεν είχαν γίνει την περίοδο διεξαγωγής της έρευνας ιδιαίτερα αντιληπτές από το κοινό. Η δεύτερη ότι πιθανόν στις αντιλήψεις των Αθηναίων δε χρειάζεται παρά ένα μόνον κρατικό τηλεοπτικό κανάλι (Πίνακας 5).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Θετική-αρνητική γνώμη του κοινού για τη δημόσια τηλεόραση.

Σε ποσοστά (%) επί των απαντήσεων

4.1: Ερώτηση: Εκπληρώνει η EPT, κατά τη γνώμη σας, τον δημόσιο-κοινωνικό της ρόλο;

	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	15-25	26-40	41-55	56+
Ναι	49,3	44,1	54,2	47,6	42,1	49,0	60,9
Όχι	50,7	55,9	45,8	52,4	57,9	51,0	39,1
Σύνολο	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

4.2.: Ερώτηση: Αξίζει, κατά τη γνώμη σας, η EPT την πληρωμή εισφοράς;

	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	15-25	26-40	41-55	56+
Ναι	62,2	64,0	60,9	69,5	47,0	62,3	58,0
Όχι	37,8	36,0	39,1	30,5	30,0	37,7	42,0
Σύνολο	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

Βαθμός αποστροφής σε κανάλια

Ερώτηση: Ποιο κανάλι δε θα θέλατε να καταργηθεί με τίποτα;

Σε ποσοστά (%) επί των απαντήσεων

Κανάλι	1η επιλογή							7 επιλογές
	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	15-25	26-40	41-55	56	
ET1	22,6	29,5	16,0	11,9	21,7	32,5	22,1	91,6
NET	9,9	10,7	9,0	7,9	10,0	9,6	12,2	90,4
MEGA	28,6	23,1	34,0	35,7	35,0	24,2	18,3	93,1
ANTENNA	20,9	17,1	24,4	15,9	18,3	19,7	30,5	91,1
STAR	5,4	4,5	3,5	14,3	6,7	1,3	-	86,2
ΣΚΑΪ	8,6	7,1	9,9	4,0	4,4	10,2	16,8	87,5
Άλλα	4,0	8,0	3,2	10,3	3,9	2,5	-	84,3
Σύνολο	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	

Όσον αφορά το βαθμό προτίμησης των κεντρικών δελτίων ειδήσεων από τα κανάλια, το «παρελθόν» της δημόσιας τηλεόρασης δεν έχει εξασθενήσει στη γενική αντίληψη του κοινού. Το δελτίο της ET1 κατατάσσεται τέταρτο σε προτίμηση, ενώ της NET πέμπτο. Για μία ακόμη φορά πιστοποιείται ότι η εικόνα ενός σταθμού συνδέεται έμμεσα με το ενημερωτικό του προφίλ. Ενδεχομένως, η καλύτερη θέση της ET1 οφείλεται στο ότι το κεντρικό της δελτίο προβάλλεται στις 23:00, με αποτέλεσμα να προσελκύει τους αργοπορημένους θεατές, κάτι που για τη NET –ο ενημερωτικός της χαρακτήρας– δεν έχει γίνει ακόμη αντιληπτό στο κοινό. Μια πρόσθετη ερμηνεία είναι ότι ο Έλληνας τηλεθεατής, παρά τη δεδηλωμένη αποστροφή προς τις δραματοποιημένες ειδήσεις και τα ανάλγητα και αδηφάγα δελτία των ιδιωτικών σταθμών, έχει ήδη «εθιστεί» σε αυτής της μορφής και περιεχομένου ειδήσεις (Πίνακας 6).

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

Βαθμός προτίμησης των κεντρικών δελτίων ειδήσεων από τα κανάλια

Ερώτηση: Από ποιο κανάλι βλέπετε συνήθως τις βραδινές ειδήσεις;
Σε ποσοστά (%) επί των απαντήσεων

Κανάλι	1η επιλογή							7 επιλογές
	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	15-25	26-40	41-55	56	
ET1	8,5	10,6	6,7	1,6	6,0	13,5	12,8	86,5
NET	4,5	6,7	2,5	2,4	2,7	2,6	11,3	84,2
MEGA	40,3	38,4	42,0	53,2	53,8	33,3	18,8	93,9
ANTENNA	22,2	22,5	22,0	21,8	17,9	25,0	24,8	90,7
STAR	5,2	5,3	5,1	5,6	4,9	8,3	1,5	84,6
ΣΚΑΪ	18,6	15,8	21,0	14,5	13,6	17,3	30,8	89,1
Άλλο	0,7	0,7	0,7	0,9	1,1	0,0	0,0	
Σύνολο	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την έρευνα που πραγματοποιήσαμε και από την οποία βεβαίως μόνον ενδείξεις μπορούμε να καταγράψουμε, καταδεικνύεται ότι η αλλαγή της φυσιογνωμίας των καναλιών της δημόσιας ελληνικής τηλεόρασης όχι μόνον έχει γίνει αντιληπτή, αλλά και είναι μάλλον αποδεκτή από το τηλεοπτικό κοινό. Προφανώς, τα στοιχεία (ιδίως για τη NET) υποδεικνύουν ότι οι αλλαγές βρίσκονται προς την ορθή κατεύθυνση. Ωστόσο, είναι εξίσου αναγκαίο η δημόσια τηλεόραση να συνεχίσει τις προσπάθειες αναβάθμισης της εικόνας της και, κυρίως, να αιτιολογήσει τον κοινωνικό της ρόλο.

Τούτο όμως δεν είναι εύκολο. Ας μη λησμονούμε ότι, από όλες τις δημόσιες επιχειρήσεις, η EPT ήταν η μόνη που έχασε τα μονοπωλιακά

της προνόμια και αναγκάστηκε να λειτουργήσει σε ένα πεδίο ανελέητου ιδιωτικού ανταγωνισμού χωρίς καμία προετοιμασία και υποδομή και ότι σε οποιαδήποτε προσπάθειά της δέχεται αναιτιολόγητες επικρίσεις.

Παρά ταύτα, η δημόσια τηλεόραση παραμένει σημαντικό στοιχείο της κοινωνίας μας. Η μεγαλύτερη πρόκληση της δημόσιας τηλεόρασης στις μέρες μας είναι –εάν επιθυμεί να διατηρηθεί στο τηλεοπτικό πεδίο– να επαναπροσελκύσει τον Έλληνα τηλεθεατή και, κυρίως, να αποκαταστήσει το αίσθημα του Έλληνα πολίτη ότι μπορεί να συμμετέχει διαμέσου αυτής στο δημόσιο διάλογο και να συνεισφέρει στον πολιτισμό. Ωστόσο, η ΕΡΤ πρέπει, αν επιθυμεί να επιβιώσει, να απεξαρτηθεί πλήρως από τις στενές σχέσεις με την εκάστοτε εξουσία, που ακόμη και στις μέρες μας, δυστυχώς, ηθελημένα ή αθέλητα διατηρεί. Όμως, η δημόσια τηλεόραση είναι ο μοναδικός φορέας, που μπορεί, λόγω του χρηματοδοτικού καθεστώτος, να αντισταθεί στις δυνάμεις της αγοράς, να προασπίσει την ποιότητα και την εθνική πολιτισμική κληρονομιά και να αποτελέσει πεδίο έκφρασης των πολιτών και όχι των οικονομικών συμφερόντων. Είναι η μόνη που μπορεί να προσφέρει σοβαρή ενημέρωση, να αντισταθεί στη δραματοποίηση της είδησης και στην προπαγάνδα των οικονομικών συμφερόντων.

Σε όλη την Ευρώπη, τα τελευταία είκοσι χρόνια, εμφανίζεται μια βαθμιαία κατάρρευση της φιλοσοφίας και της πρακτικής της τηλεόρασης ως κοινωνικής υπηρεσίας, η οποία αναντίρροπα υπήρξε από τους σημαντικότερους φορείς εκσυγχρονισμού της δυτικής κοινωνίας στον εικοστό αιώνα. Στις απαρχές της νέας χιλιετίας, οι φορείς της εμπορευματοποίησης είναι, ακριβώς όπως οπουδήποτε αλλού στον κόσμο, κυρίαρχοι. Έχουν τώρα ουσιαστικά απόλυτη εξουσία να ορίζουν, αντί για μας, την τηλεοπτική μας ευχαρίστηση, ακόμη και τον τρόπο κατανάλωσης. Ενώπιον της νέας χιλιετίας, ο ηδονισμός τείνει να γίνει η επίσημη ιδεολογία του τηλεοπτικού λόγου, στενά συνδεδεμένος με τη λογική της κατανάλωσης, της διαφήμισης, της μέτρησης και εντέλει του ελέγχου. Εάν η κοινωνία των πολιτών επιθυμεί να αντισταθεί, χρειάζεται και αυτή ένα μέσο επικοινωνίας, που στην παρούσα φάση δεν είναι άλλο από τη δημόσια τηλεόραση.